

Finanční gramotnost mírně vzrostla. Inflace podle většiny Čechů ohrožuje rodinný rozpočet. Někteří rodiče budou mít potíže s nástupem dětí do škol.

Praha, 16. srpna 2022 – Index finanční gramotnosti České bankovní asociace (ČBA) vzrostl na 56 bodů. Proti loňsku je to mírné zlepšení o jeden bod. Tři čtvrtiny dotazovaných se obávají rychlého růstu cen a kvůli současné inflaci chtějí šetřit. Velká část ale neplánuje naspořené peníze chránit proti inflačnímu znehodnocení. Přispívá k tomu i to, že se nevyznají v investicích a v radách finančních poradců. 3 z 10 rodičů budou muset omezit výdaje v souvislosti se začátkem školního roku. Vyplývá to z nového průzkumu ČBA a agentury Ipsos, který probíhal během srpna a zúčastnilo se ho 1 063 respondentů ve věku 18 – 79 let.

Čím vyšší vzdělání, tím lepší povědomí o financích

Částečné potíže v orientaci ve světě financí přiznává naprostá většina Čechů. Ukázaly to výsledky Indexu finanční gramotnosti, který Česká bankovní asociace dlouhodobě sleduje. Jde o sadu 11 otázek, které se týkají různých oblastí finanční gramotnosti. Největší rozdíl v úspěšnosti pozorujeme u vzdělání. Zatímco lidé s vysokoškolským vzděláním dosáhli 62 bodů, ti se základní školou nebo výučním listem získali pouze 48 bodů. Potíže přitom způsobil hlavně dotaz na výhodnost úvěru, který dokázala správně zodpovědět méně než třetina dotazovaných (31 %).

„Je vidět, že znalosti kromě vzdělání získávají lidé často i díky letitým zkušenostem. To ukazuje fakt, že lepších výsledků dosahovali lidé nad 50 let – v průměru 58 bodů. Celkově je ale pořád finanční gramotnost v Česku z mého pohledu nedostatečná a lidé selhávají v základních věcech. To má pak za následek větší zranitelnost. Česká bankovní asociace se proto snaží povědomí o financích a finančních produktech zlepšovat řadou vzdělávacích projektů. Nejoblíbenější projekty, mezi které patří Bankéři do škol a celoevropský European Money Quiz, cílí už na děti a kvůli přibývajícím kybernetickým útokům v září startujeme velkou vzdělávací kampaň Kybertest.cz,“ říká Monika Zahálková výkonná ředitelka České bankovní asociace.

Za nedostatečnou finanční gramotnost může podle Čechů hlavně škola a rodina

58 % lidí si myslí, že se školy financemi ve svých vzdělávacích plánech zabývají málo nebo vůbec. Téměř třetina (32 %) je přesvědčena, že samotní učitelé nejsou dost dobře proškolení ve finančních otázkách a víc než polovina (54 %) se pak domnívá, že děti jsou k povědomí o financích nedostatečně vedeny v rodině. Z průzkumu přitom vyplývá, že na finančním vzdělávání by se měl podílet hlavně stát. Myslí si to víc než dvě třetiny dotázaných (70 %). S velkým odstupem je pak druhá v pořadí rodina, od které to čeká 30 % dotázaných. Čtvrtina z nich pak tuto roli očekává od komerčních bank a pětina od České národní banky a ministerstva financí.

Jen 13 % Čechů si vždy vystačí s vlastními znalostmi

Pomoc a rady v oblasti peněz a finančních produktů častěji vyhledávají lidé s nižším vzděláním. Více než desetina dotázaných (13 %) tvrdí, že si v této oblasti vždy vystačí se svými znalostmi. 60 % pak uvedlo, že si většinou vystačí, ale v některých případech se raději poradí s odborníkem. Často si s financemi neví rady více než pětina respondentů, vůbec se pak v této oblasti nevyzná 6 % lidí.

Peníze si odkládá většina Čechů

Finanční rezervu nebo nějakou její formu si tvoří většina dotázaných (55 %). Nejčastěji si dávají peníze stranou na nečekané události. Polovina z nich si měsíčně odkládá do 2 500 Kč. Tyto úspory by jim nejčastěji vydržely tři měsíce.

„Já vždycky radím, aby finanční rezerva byla ve výši šestinásobku měsíčních výdajů domácnosti, a shodují se tak s dalšími odborníky. To, že se tím podle průzkumu řídí necelá polovina obyvatel, není špatná zpráva, ale pevně věřím ve zlepšení v příštích letech,“ doplňuje Monika Zahálková.

Na důchod si lidé také odkládají stranou do 2 500 Kč, vedle finanční rezervy mají ale často i jiné zajištění v podobě domu či bytu. K dosažení svého finančního cíle polovina Čechů spoří či investuje své peníze, dvě pětiny se snaží snížit výdaje a jedna pětina hledá nový zdroj příjmů.

Inflace se obávají téměř tři čtvrtiny Čechů, čtyři z deseti ale neplánují žádná opatření proti inflaci

71 % dotázaných uvádí, že inflace ohrožuje jejich rodinný rozpočet. Více než čtvrtina přitom odpověděla, že je zdražování ohrožuje velmi. Šest z deseti respondentů si pak myslí, že jejich ekonomická situace se na konci letošního roku zhorší. I přesto 41 % oslovených lidí neplánuje své peníze před inflací chránit. Zhruba třetina (31 %) pak plánuje přesun financí na výhodné spořicí účty, 14 % chce investovat do nemovitostí, 13 % do akcií nebo dluhopisů a 9 % do zlata. Muži a lidé do 26 let častěji volí investice do akcií a dluhopisů, popřípadě do kryptoměn a NFT. Naopak lidé ve věku 54 – 65 let častěji neplánují žádná opatření.

„Ukazuje se, že podstatná část společnosti nevolí žádný účinný nástroj, jak ochránit své peníze před inflací. Často je to způsobeno právě i tím, že se Češi příliš nevyznají v doporučení ekonomických odborníků, případně že nerozumí investicím, které jsou jedním z nástrojů této ochrany volných finančních prostředků,“ doplňuje výsledky výzkumu Michal Straka, specialista na finanční trh agentury Ipsos.

Děti a peníze

O penězích si s dětmi povídá většina rodičů. Nejpravidelněji o bezpečnosti nákupů na internetu a rodinných financích. 65 % rodičů pak alespoň někdy dává svým dětem do 18 let kapesné. Zřizují jim nejčastěji stavební spoření (32 %) a životní pojištění (31 %). Čtvrtina rodičů založila dětem i běžný účet, ke kterému mají vlastní platební kartu. Nejčastěji rodiče svému potomkovi zřídí účet, když je mu 10 – 12 let. Výjimkou ale není ani rozmezí od narození do tří let (9 %), a od čtyř do šesti let (9 %). Běžný účet má 27 % dětí, spořicí účet pak 25 % z nich. 17 % rodičů uvedlo, že jejich dítě nevyužívá žádný bankovní produkt.

58 % dětí s vlastním účtem na něj dostává od rodičů kapesné pravidelně. 41 % dětí pak má na účtu další příležitostné prostředky např. od prarodičů nebo z brigád. 67 % rodičů má dohled na účtem svého dítěte, naopak 40 % rodičů uvádí, že s ním dítě může volně nakládat. Pětina lidí uvádí, že nedává dětem ani kapesné ani odměny.

3 z 10 rodičů budou muset omezit výdaje v souvislosti se začátkem školního roku

Většina rodičů, kteří uvedli, že financování školních pomůcek nezvládnou ze současných příjmů domácnosti, si nebude muset půjčovat (68 %). 32 % dotazovaných si ale bude muset vzít nějakou formu půjčky. Do 3 000 Kč si bude muset půjčit 18 % rodičů, víc než 3 000 Kč pak bude potřebovat 14 % rodičů. Omezení výdajů pak lidé spojují se zájmovými kroužky (13 %), školními aktivitami (5 %) a školními obědy (5 %). 60 % respondentů uvedlo, že nebudou muset omezit žádné aktivity.

Většina rodičů čeká zvýšené výdaje v souvislosti se školním rokem do 6 000 Kč

Víc než tři čtvrtiny rodičů (77 %) čekají v souvislosti se začátkem školního roku zvýšené výdaje do 6 000 Kč. Zatímco 62 % z nich vše zvládne ze současných příjmů domácnosti, 29 % využije část naspořených prostředků. Nad šesti tisícovou hranicí čeká výdaje 23 % respondentů.

O České bankovní asociaci

Česká bankovní asociace vznikla v roce 1990 a je dobrovolným sdružením právnických osob podnikajících v oblasti peněžnictví. V současné době sdružuje 34 členů. Rolí asociace je především zastupovat a prosazovat společné zájmy členů, prezentovat roli a zájmy bankovnictví vůči veřejnosti, podílet se na standardizaci postupů v bankovnictví a na vytváření odborných zvyklostí. Více informací na www.cbaonline.cz.

Další dotazy zodpovíme na adrese:

radek.salsa@cbaonline.cz